

Stort förtroende för Folkhälsomyndigheten
och 1177 under coronapandemin

Ulrika Andersson

SOM-undersökningen om coronaviruset 2020

Innehåll

Introduktion.....	1
Stort förtroende för Folkhälsomyndigheten och 1177 under coronapandemin	2
Medvind för Folkhälsomyndigheten – motvind för Arbetsförmedlingen	3
Partipolitiska skillnader i förtroendet för myndigheter med ansvar för coronahanteringen	5
SOM-undersökningen om coronaviruset 2020	10
Svarsfrekvens och representativitet.....	10

Introduktion

I mars 2020 stod det klart att världen drabbats av en ny pandemi orsakad av det som i folkmun beskrivs som coronaviruset. Sjukdomen som orsakas av viruset – covid-19 – har spridit stor oro och osäkerhet i samhället. Pandemin har fått omfattande konsekvenser för såväl människors hälsa som för världsekonomin och många menar att den också kan komma att få stora konsekvenser för demokrati, utveckling, välbefinnande och frihet.

För att dokumentera det unika skeende som Sverige befinner sig i har SOM-institutet genomfört en stor tvärsnittsstudie med ett tematiskt innehåll som belyser coronapandemin utifrån olika aspekter. Syftet har varit att fånga befolkningens reaktioner, åsikter och beteenden mitt under krisens akuta skede och begynnelse. I fokus står människors uppfattningar om viruspandemin och de vidtagna åtgärderna, förtroende för myndigheter, politiker och centrala aktörer, deras informationsinhämtning och deras syn på framtiden inom olika områden inklusive ekonomi, konsumtion och hälsa. Undersökningen genomfördes under april-juni 2020.

Den här rapporten är en del av SOM-institutets tematiska rapportserie med fokus på coronapandemin. I rapporten bidrar Ulrika Andersson, docent i journalistik, medier och kommunikation med analyser av hur förtroendet för några av de myndigheter och verksamheter som på olika sätt har hamnat i brännpunkten i samband med pandemin, antingen genom att vara sådana som bidragit i arbetet med att ta fram restriktioner och förhållningssätt för att minska smittspridningen och se till att sjukvården klarade att hantera situationen, eller genom att vara föremål för politiska beslut som med kort varsel inneburit stora förändringar och omställningar av verksamheten.

Samtliga rapporter i denna serie finns publicerade på www.gu.se/som/corona

Stort förtroende för Folkhälsomyndigheten och 1177 under coronapandemin

Ulrika Andersson

Det är många myndigheter som på olika sätt har fått ställa om och anpassa sina verksamheter till de nya förutsättningar som coronapandemin fört med sig. En del har arbetat intensivt med att ta fram riktlinjer och föreslå restriktioner för att förhindra fortsatt smittspridning, andra har arbetat för att se till att sjukvården kunnat få den utrustning som varit nödvändig för vården av covid-sjuka patienter. Vissa har med kort varsel ställts inför politiska beslut som inneburit att de ålagts ansvar för tjänster som det initialt varken funnits tekniska eller personella resurser för att hantera.

Till de förra kan räknas myndigheter som Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Socialstyrelsen, medan Försäkringskassan tillhört de senare. Tillfälligt slopat karensavdrag och beslut om smittbärrpenning både för individer i riskgrupper och för personer boende i samma hushåll som någon med konstaterad covid-19 har inneburit förändringar och ökad belastning i uppdraget. Därtill kommer Arbetsförmedlingen, som på kort tid fått hantera en stor mängd människor som drabbats av varsel och uppsägningar, och inte minst 1177 Vårdguiden, en tjänst från Sveriges regioner, som under pandemins inledande fas blev kraftigt överbelastad som följd av otaliga samtal från en orolig allmänhet.¹

Den svenska strategin har i mångt och mycket baserats på att människor själva tar ansvar för att inte utsätta sig själv eller andra för smitta (Regeringen, 2020). Till skillnad från många andra länder har påbuden uppifrån varit relativt få men entydiga, och Sverige har hittills inte behövt stänga ner delar av eller hela landet. En central utgångspunkt för den svenska strategin har varit den höga tillit som befolkningen har till myndigheter. WHO:s expert David Nabarro har exempelvis uttryckt att nyckeln för Sverige är förtroendet mellan ledningen och medborgarna (Dagens Nyheter, 30 augusti 2020). Därmed inte sagt att allt har varit frid och fröjd. Kritiken mot strategin har stundtals varit mycket hård, inte minst internationellt, och det är ett välkänt faktum att Sverige under pandemins inledande månader inte lyckades hålla smittan bort från landets äldreboenden.

Men hur har då allmänhetens förtroende för de myndigheter som sedan mars 2020 stått bakom de regelbundet återkommande pressträffarna – Folkhälsomyndigheten, MSB och Socialstyrelsen

---

¹ För beskrivningar av coronapandemin konsekvenser och beslut som fattats för att minska smittspridningen, se exempelvis Arbetsförmedlingen (29 juni 2020); Göteborgs-Posten (11 mars 2020); SFS (2020:582); Socialdepartementet (13 mars 2020, 2 oktober 2020); Svenska Dagbladet (29 juni 2020).

– sett ut? Vilket förtroende har allmänheten för sjukvårdsupplysningen 1177? Och till sist, har förtroendet för Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen påverkats av coronapandemin och det merarbete som denna har medfört för de båda verksamheterna? Dessa frågor står i fokus för den här analysen.

Medvind för Folkhälsomyndigheten – motvind för Arbetsförmedlingen

En första blick på allmänhetens förtroende för de sex verksamheterna tecknar bilden av tre tydliga grupperingar. Folkhälsomyndigheten och 1177 Vårdguiden tillhör gruppen med störst förtroende, 81 respektive 72 procent (tabell 1). Därefter följer en mellangrupp bestående av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Socialstyrelsen, med vardera 62 respektive 46 procent stort förtroende. Sist bland de omfrågade myndigheterna återfinns Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, för vilka 25 respektive 14 procent säger sig ha stort förtroende. För dessa båda myndigheter är andelen med litet förtroende större än andelen med stort förtroende, vilket innebär att de har en negativ förtroendebalans (-6 respektive -22). Sverige brukar beskrivas som ett av de länder i världen där medborgarna hyser starkast tillit till varandra och till olika samhällsinstitutioner (Eurobarometer, 2018; OECD, 2017; Holmberg & Rothstein, 2016). Detta höga samhällsförtroende känns igen i bedömningarna av exempelvis Folkhälsomyndigheten, men för Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen tycks det lysa med sin frånvaro.

Tabell 1 Förtroende för olika myndigheter och vårdtjänster i SOM-undersökningen om coronaviruset 2020 (procent)

	Mycket stort	Ganska stort	Varken stort/litet	Ganska litet	Mycket litet	Ingen uppfattning	Andel stort förtroende	Förtroendebalans
Folkhälsomyndigheten	43	38	11	3	3	2	81	75
1177 Vårdguiden ¹	29	43	17	3	2	6	72	67
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)	26	36	20	7	6	5	62	49
Socialstyrelsen	14	32	34	9	4	7	46	33
Försäkringskassan	5	20	34	17	14	10	25	-6
Arbetsförmedlingen	4	10	34	19	17	16	14	-22

Kommentar: Frågan lyder 'Ange också hur stort förtroende du har för följande?'. Svartalativen framgår av tabellen. Förtroendebalans visar andelen med stort förtroende minus andelen med litet förtroende och varierar mellan 100 (alla har stort förtroende) och -100 (alla har litet förtroende). ¹ enkäten var formuleringen 'Sjukvårdsupplysningen/1177'. Genomsnittligt antal svar var 2 429.

Källa: SOM-undersökningen om coronaviruset 2020.

Kvinnor uttrycker överlag ett något större förtroende för Folkhälsomyndigheten, 1177, MSB och Socialstyrelsen jämfört med män. Som exempel kan nämnas att 85 procent av kvinnorna har stort förtroende för Folkhälsomyndigheten, en andel som bland män är 76 procent (tabell 2). Den könsrelaterade förtroendedifferensen är dock störst för MSB och Socialstyrelsen, där kvinnors förtroendebedömningar ligger 14 procentenheter högre än mäns. Sådana skillnader förekommer

däremot inte i kvinnors och mäns förtroende för Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. För dessa båda myndigheter förekommer däremot en åldersrelaterad differens i förtroendebedömningarna. I samband med coronapandemin 2020 uppger 32 procent av 16–29-åringarna att de har stort förtroende för Försäkringskassan. Förtroendet sjunker därefter successivt i takt med ökad ålder och bland 65–85-åringar är andelen förtroendefulla 21 procent. Mönstret är likartat för Arbetsförmedlingen där förtroendet är klart störst bland de yngsta, 26 procent, medan förtroendet bland övriga åldersgrupper ligger runt 12 procent.

Tidigare studier har påvisat att förtroendet för samhällsinstitutioner ofta är högre bland högutbildade jämfört med lågutbildade (Charron, & Rothstein, 2018; Holmberg & Weibull, 2017). Det gäller också förtroendet för Folkhälsomyndigheten, 1177, MSB och Socialstyrelsen. Förtroendedifferensen mellan hög- och lågutbildade är omkring 9 procentenheter för Folkhälsomyndigheten och 1177, medan differensen är något större för Socialstyrelsen. Bland lågutbildade uttrycker 40 procent stort förtroende för Socialstyrelsen, en andel som bland högutbildade ligger på 55 procent.

Tabell 2 Förtroende för olika myndigheter och vårdtjänster i SOM-undersökningen om coronaviruset 2020 samt i den nationella SOM-undersökningen 2019 (procent)

	Folkhälso- myndigheten	1177 Vårdguiden	MSB	Socialstyrelsen	Försäkringskassan			Arbetsförmedlingen		
	2020	2020	2020	2020	2019	2020	Diff.	2019	2020	Diff.
Samtliga	81	72	62	46	21	25	+4	12	14	+2
Kvinnor	85	76	69	52	21	25	+4	12	15	+3
Män	76	67	54	38	23	25	+2	11	12	+1
16–29 år	79	76	61	39	27	32	+5	19	26	+7
30–49 år	78	73	62	48	29	28	-1	13	12	-1
50–64 år	84	73	65	47	15	23	+8	8	11	+3
65–85 år	83	69	60	45	18	21	+3	10	12	+2
Lågutb.	79	68	60	40	22	25	+3	10	18	+8
Medelutb.	78	70	61	42	19	23	+4	12	12	±0
Högutb.	88	77	66	55	26	28	+2	13	14	+1

Kommentar: För frågans lydelse, se tabell 1. Tabellen redogör för andelen som svarat mycket/ganska stort förtroende. Minsta antal svarande var 209 år 2019 (lågutbildad) och 296 år 2020 (16–29-åringar).

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2019 samt SOM-undersökningen om coronaviruset 2020.

För Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan finns mätpunkter från tidigare års nationella SOM-undersökningar. För Försäkringskassan har det samlade förtroendet sedan 2015 varierat mellan som högst 29 procent (2015) och som lägst 20 procent (2018). I SOM-undersökningen om coronaviruset uttryckte 25 procent av de svarande ett förtroende för myndigheten. Arbetsförmedlingen har under åren 2018 och 2019 legat på en stabil förtroendenivå om 12 procent (tabell 2), men såg i år en svag uppgång till 14 procent förtroendefulla.

En jämförelse av hur olika samhällsgruppers förtroende har förändrats för de två myndigheterna mellan 2019 och coronavåren 2020 visar på inga eller relativt små, osystematiska förändringar.

Försäkringskassan ser exempelvis ett stärkt förtroende bland personer i 50–64-årsåldern, bland de som placerar sig något till höger på den politiska skalan och bland sympatisörer till Miljöpartiet, Liberalerna respektive Sverigedemokraterna. För Arbetsförmedlingen ses ökade förtroendenivåer bland unga mellan 16–29 år, lågutbildade samt sympatisörer till Centerpartiet (tabell 3).

Undersökningar från andra aktörer, däribland privata opinionsinstitut, har visat att förtroendekapitalet för myndigheter med ansvar för coronahanteringen stärktes under våren. Detta gäller främst under pandemins inledande fas (Kantar Sifo, 2020; Svenska Dagbladet, 19 april 2020). SOM-undersökningen om coronaviruset bekräftar att svenskarna under april till juni hade stort förtroende för Folkhälsomyndigheten och MSB, liksom för Vårdguiden 1177. Förtroendet för de mer perifera aktörerna Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan tycks inte ha påverkats nämnvärt av pandemin och likt bedömningarna av andra samhällsinstitutioner varierar förtroendenivåerna något mellan olika samhällsgrupper.

Partipolitiska skillnader i förtroendet för myndigheter med ansvar för coronahanteringen

Samtida forskning har lyft fram att förtroende i allt högre utsträckning är förknippat med ideologiska och partipolitiska faktorer. Det gäller i synnerhet förtroendet för olika samhällsinstitutioner (Andersson & Oscarsson, 2020). Dessa förklaringsfaktorer spelar också roll för förtroendeskattningarna av myndigheter som på olika sätt ansvarat för coronahanteringen eller som ansvarat för att verkställa de åtgärder som beslutats om från politiskt håll. Det råder framför allt signifikanta skillnader i de förtroendebedömningar som görs av individer som står till vänster på den politiska skalan och individer som står klart till höger.

Exempelvis uttrycker 89 procent av gruppen klart till vänster stort förtroende för Folkhälsomyndigheten, en andel som är 74 procent i gruppen klart till höger (tabell 3). Det innebär en förtroendedifferens om 15 procentenheter. Det är dock inte den största differensen som hittas mellan de olika grupperna på vänster-högerskalan. I gruppen klart till vänster uppger 69 procent att de har stort förtroende för Socialstyrelsen. I gruppen klart till höger är motsvarande andel 37 procent, med andra ord en förtroendedifferens om 32 procentenheter. Skillnaden är stor också i förtroendet för MSB, om än inte lika omfattande som för socialstyrelsen. För Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen är den ideologiska kopplingen däremot mer modest.

Tabell 3 Förtroende för olika myndigheter och vårdtjänster i SOM-undersökningen om coronaviruset 2020 samt i den nationella SOM-undersökningen 2019 (procent)

	Folkhälso- myndigheten	1177 Vårdguiden	MSB	Socialstyrelsen	Försäkringskassan			Arbetsförmedlingen		
	2020	2020	2020	2020	2019	2020	Diff.	2019	2020	Diff.
Samtliga	81	72	62	46	21	25	+4	12	14	+2
Klart vänster	89	79	68	69	28	25	-3	21	17	-4
Något vänster	90	79	75	58	26	29	+3	15	17	+2
Varken vä./hö.	75	67	56	37	21	23	+2	13	15	+2
Något höger	82	72	61	44	18	24	+6	7	10	+3
Klart höger	74	63	47	37	15	20	+5	9	9	+0
V	89	77	64	52	21	17	-4	15	13	-2
S	88	76	74	58	30	30	+0	19	17	-2
MP	86	83	71	53	29	37	+8	18	22	+4
C	93	84	74	50	22	26	+4	5	17	+12
L	82	72	58	43	21	30	+9	17	7	-10
KD	81	72	57	43	17	22	+5	6	12	+6
M	84	68	58	41	22	22	+0	11	9	-2
SD	57	61	36	24	9	16	+7	6	7	+1

Kommentar: För frågans lydelse, se tabell 1. Tabellen redogör för andelen som svarat mycket/ganska stort förtroende. Minsta antal svarande var 93 år 2019 och 78 år 2020 (MP-sympatisörer).

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2019 samt SOM-undersökningen om coronaviruset 2020.

Störst skillnad i förtroendet för de aktuella myndigheterna hittas emellertid bland sympatisörer till de olika politiska partierna. De senaste åren har allt fler studier visat hur framför allt Sverigedemokraternas sympatisörer utmärker sig genom att i många sammanhang uttrycka ett lägre förtroende för politiska institutioner, nyhetsmedier, forskning och för grundläggande verksamheter som sjukvård, grundskola, universitet och domstolar (Andersson & Oscarsson, 2020; Jönsson, 2020; Andersson & Weibull, 2018).

I samtliga grupper av partisympatisörer – undantaget anhängare till Sverigedemokraterna – präglas förtroendet för Folkhälsomyndigheten av mycket höga nivåer (tabell 3). Andelen förtroendefulla bland Centerpartiets sympatisörer ligger på höga 93 procent och bland sympatisörer till Socialdemokraterna respektive Moderaterna har 88 respektive 84 procent stort förtroende för myndigheten. En knapp majoritet av Sverigedemokraternas sympatisörer har också stort förtroende för Folkhälsomyndigheten, men förtroendenivån – 57 procent – ligger klart lägre än hos övriga partiers sympatisörer. Förtroendedifferensen mellan Centerpartiets och Sverigedemokraternas sympatisörer är i det här fallet 36 procentenheter.

Också för Vårdguiden 1177 råder stora skillnader mellan de olika partiernas sympatisörer, även om differensen mellan de mest respektive minst förtroendefulla inte är fullt så stor som för Folkhälsomyndigheten. Fortfarande står SD-sympatisörerna för den lägsta förtroendenivån, 61 procent, men också bland Moderaternas sympatisörer är förtroendet något lägre jämfört med övriga grupper, 68 procent.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap respektive Socialstyrelsen har generellt lägre förtroendenivåer än 1177 och Folkhälsomyndigheten, men likt de båda tidigare aktörerna är skillnaderna mellan gruppen med högst förtroende och gruppen med lägst förtroende stor. Här framträder en gradvis minskning av andelen förtroendefulla ju längre ut på högerkanten sympatisörerna befinner sig. Återigen är det SD-sympatisörerna som uttrycker det lägsta förtroendet, med 36 procent stort förtroende för MSB och 24 procent stort förtroende för Socialstyrelsen. Det är en halvering av andelen förtroendefulla jämfört med förtroendet hos dem som sympatiserar med Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Centerpartiet. Förvisso har Liberalernas, Kristdemokraternas och Moderaternas sympatisörer inte fullt lika stort förtroende för MSB och Socialstyrelsen som till exempel S- och C-sympatisörer, men deras förtroende är trots det klart större än SD-sympatisörernas. Differensen mellan de mest och de minst förtroendefulla är 38 procentenheter för MSB och 34 procentenheter för Socialstyrelsen

Resultaten aktualiserar frågan om vilken betydelse det upplevda förtroendet har för individernas benägenhet att lita på och följa de rekommendationer och riktlinjer som myndigheterna för fram, såväl när det gäller hanteringen av coronapandemin som hanteringen av framtida kriser. Svaret kan inte ges utifrån de analyser som har gjorts i den här rapporten, men det är högst relevant att fortsätta studera frågan i kommande undersökningar.

Referenser

- Andersson, U. & Oscarsson, H. (2020). (Parti-)politiserat institutionsförtroende. I U. Andersson, A. Carlander & P. Öhberg (red) *Regntunga* skyar. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Andersson, U. & Weibull, L. (2018). Polariserat medieförtroende. I U. Andersson, A. Carlander, E. Lindgren & M. Oskarson (red) *Sprickor i fasaden*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Arbetsförmedlingen (19 juni 2020). Arbetslösheten fortsätter att stiga.
<https://arbetsformedlingen.se/om-oss/press/pressmeddelanden?id=52F30DE1E1988819>
(Besökt 2020-10-21)
- Dagens Nyheter (30 augusti 2020). WHO:s expert om svenska pandemihanteringen: Förtroendet är nyckeln. <https://www.dn.se/nyheter/sverige/whos-expert-om-svenska-pandemihanteringen-fortroendet-ar-nyckeln/> (Besökt 2020-10-21)
- Charron, N. & Rothstein, B. (2018). Regions of Trust and Distrust: How Good Institutions Can Foster Social Cohesion. I U. Bernitz, M. Mårtensson, L. Oxelheim & T. Persson (red) *Bridging the Prosperity Gap in the EU: The Social Challenge Ahead*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Holmberg, S. & Weibull, L. (2017). Långsiktiga förändringar i svenskt institutionsförtroende. I U. Andersson, J. Ohlsson, H. Oscarsson & M. Oskarson (red) *Larmar och gör sig till*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Göteborgs-Posten (11 mars 2020). Krisnummer överbelastade – allmänheten når inte 1177 eller 113 13. <https://www.gp.se/nyheter/sverige/krisnummer-%C3%B6verbelastade-allm%C3%A4nheten-n%C3%A5r-inte-1177-eller-113-13-1.25237816> (Besökt 2020-10-21)
- Jönsson, A-M (2020). Polariserat forskningsförtroende – utbildningsnivå och partisympatier vattendelare. I U. Andersson, A. Carlander & P. Öhberg (red) *Regntunga* skyar. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Kantar Sifo (2020). Anseendet för Svenska Myndigheter 2020.
https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/kantar_sifos_anseende_in dex_myndigheter_2020.pdf (Besökt 2020-10-21)
- Kantar Sifo (2019). Anseendet för Svenska Myndigheter 2019.
https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/anseendet_for_myndigheter_2019.pdf (Besökt 2020-10-21)
- Regeringen (2020). Strategi med anledning av det nya coronaviruset.
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/regeringens-arbete-med-anledning-av-nya-coronaviruset/strategi-med-anledning-av-det-nya-coronaviruset/> (Besökt 2020-10-21)
- SFS 2020:582 (2000). Förordning (2020:582) om viss sjukpenning i förebyggande syfte och viss smittbärarpennning med anledning av sjukdomen covid-19.
<http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2020:582> (Besökt 2020-10-21)

Socialdepartementet (2 oktober 2020). Smittbärandepening till personer som bor med bekräftat smittade i covid-19.

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/10/smitbararpenning-till-personer-som-bor-med-bekraftat-smittade-i-covid-19/> (Besökt 2020-10-21)

Socialdepartementet (13 mars 2020). Tillfälligt slopat karensavdrag.

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/03/tillfalligt-slopat-karensavdrag/> (Besökt 2020-10-21)

Svenska Dagbladet (19 april 2020). Ökat förtroende för Folkhälsomyndigheten.

<https://www.svd.se/okat-fortroende-for-folkhalsomyndigheten> (Besökt 2020-10-21)

Svenska Dagbladet (29 juni 2020). Arbetslösheten har nått nio procent.

<https://www.svd.se/arbetslosheten-har-natt-nio-procent> (Besökt 2020-10-21)

SOM-undersökningen om coronaviruset 2020

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför varje år sedan 1986 de nationella SOM-undersökningarna. Syftet med undersökningarna är att kartlägga svensk opinion och belysa hur svenska folkets vanor och attityder förändras över tid. SOM-institutet är en centrumbildning vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) och är sedan 2017 även inrättat som en fakultetsgemensam forskningsinfrastruktur vid samhällsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet. SOM-institutets undersökningar genomförs i samverkan med forskare från olika discipliner, främst inom samhällsvetenskap.

I samband med utbrottet av den omfattande coronapandemin genomförde SOM-institutet en specialundersökning – SOM-undersökningen om coronaviruset 2020. Undersökningen skickades ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av den svenska befolkningen. Urvalsramen innefattade alla svenska och utländska medborgare med sin primära adress i Sverige och som är mellan 16 och 85 år. Det totala urvalet om 6 000 personer delades in i tre jämnstora grupper vilka fick formulären tillsänt sig vid tre olika datum, för att på så vis fånga en längre period av coronavirusets konsekvenser. Våg 1 skickades ut den 14 april 2020, våg 2 den 27 april 2020 och våg 3 den 11 maj 2020. Under fältperioden genomfördes en serie påminnelser via post och SMS. Fältarbetet avslutades 28 juni 2020. Formuläret innehöll 16 sidor med frågor.

SOM-undersökningen om coronaviruset genomfördes med både pappers- och webbenkäter i samarbete med *Institutet för Kvalitetsindikatorer (Indikator)*. Indikator svarade för utskick av pappersformulär och påminnelser, datauppläggning samt administration av webbenkät och sms-påminnelser. Papperssvaren lästes av optiskt med hjälp av en scanner. SOM-institutet har stått för framtagning av frågeformulär och annat informationsmaterial samt kodning av öppna svar och iordningställande av den slutgiltiga datamängden inklusive variabler för öppna frågor och särskilt byggda variabler.²

Svarsfrekvens och representativitet

Av det ursprungliga urvalet på totalt 6 000 personer var det 2 549 personer som besvarade och skickade in formuläret vilket motsvarar en nettosvarsfrekvens på 44 procent³. Ungefär en tredjedel av svaren kom in via webben. Det är en fördubbling av andel webbsvar jämfört med den nationella SOM-undersökningen 2019. Enligt utvärderingar så har dock inte svars kvaliteten

---

² Ansvariga forskare för undersökningen har varit Ulrika Andersson och Anders Carlander.

Undersökningsledare har varit Klara Wärnlöf Bové, tillsammans med biträdande undersökningsledare Elisabeth Falk, Frida Sandelin och Marcus Weissenbilder.

³ I nettosvarsfrekvensen har det så kallade naturliga bortfallet, motsvarande 3 procent, definierats bort. Se vidare tabell 4.

påverkats av den ökade andelen webbsvar. Vilka som svarar och vilka som inte svarar på en frågeundersökning har betydelse för tolkningen av undersökningens resultat. Analyser visar att den demografiska representativiteten i svarsgruppen är relativt god. Representativiteten avseende kön och ålder samt födelse land är däremot något skev. Män, yngre personer samt människor födda i utomeuropeiska länder tillhör de grupper som är sämre representerade bland de svarande. Jämfört med den nationella SOM-undersökningen 2019 är det framför allt en mindre andel män som svarade på SOM-undersökningen om coronaviruset 2020.⁴

Tabell 4 Svarsfrekvens och bortfall i SOM-undersökningen om coronaviruset 2020

Bruttourval	6 000
Naturligt bortfall	178
Nettourval	5 822
Antal svarande	2 549
Svarsandel (netto)	44 %

Kommentar: Med naturligt bortfall avses adress okänd, avflyttad; bortrest under fältperioden; bosatt/studerar/arbetar utomlands; ej svensktalande; sjuk, institutionell vård; fysiskt eller mentalt oförmögen att svara, ej kommunicerbar; avliden.

Procentskattningar och felmarginaler

SOM-undersökningarna bygger på ett slumpmässigt urval av den svenska befolkningen 16–85 år. Resultat från sådana urvalsundersökningar är alltid förknippade med en osäkerhet som kan uttryckas i form av en felmarginal. Med hjälp av en felmarginal går det att beräkna ett konfidensintervall kring till exempel en procentskattning. Vi kan förvänta oss att procenttalet för hela populationen befinner sig inom konfidensintervallet i 95 fall av 100 i en tänkt situation med många upprepade mätningar. Att vara medveten om felmarginalen gör att vi lättare undviker att dra slutsatser om förändringar eller gruppskillnader som enbart beror på slumpen. Tabellen nedan ger några exempel på hur stor felmarginalen är vid olika gruppstorlekar och procentskattningar.

Tabell 5 Lathund för procentskattningar vid olika gruppstorlekar (felmarginaler och procentenheter)

Skattning	100	200	400	800	1 000	2 000
50 procent	±9,8	±6,9	±4,9	±3,5	±3,1	±2,2
30 procent	±9,0	±6,4	±4,5	±3,2	±2,8	±2,0
10 procent	±5,9	±4,2	±2,9	±2,1	±1,9	±1,3
6 procent	±4,7	±3,3	±2,3	±1,6	±1,5	±1,0
2 procent	±2,7	±1,9	±1,4	±1,0	±0,9	±0,6

⁴ För en mer detaljerad redovisning, se metodrapporten om SOM-undersökningen om coronaviruset 2020 på www.gu.se/som/corona.

Avrapportering av resultat från den extrainsatta SOM-undersökningen om coronaviruset som genomfördes under april, maj och juni 2020. SOM-institutet vid Göteborgs universitet har genomfört årligen återkommande samhälls- och opinionsundersökningar sedan 1986.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.gu.se/som-institutet

